

Hoofdstuk 2

Migratie in België: statistische gegevens

De tendens zet zich door: de immigratie blijft dalen. De daling is het sterkst bij Europeanen van buiten de EU en Afrikanen. De immigratie in België is dus voor het grootste deel voor rekening van EU-burgers. Het aantal eerste verblijfstitels om humanitaire en gezinsredenen daalt sterk voor burgers uit derde landen. De drie belangrijkste nationaliteiten van vreemdelingen die in België verblijven, zijn nog altijd de Italianen, de Fransen en de Nederlanders.

De focus op het einde van dit hoofdstuk gaat dieper in op de resultaten van een studie over de sociaal-professionele integratie van asielzoekers en erkende vluchtelingen. Myria trekt zijn conclusies en doet aanbevelingen om hun inschakeling op de arbeidsmarkt te verbeteren.

1. AANTALLEN EN STROMEN

De cijfers over legale migratie²³ in België kunnen op twee manieren in kaart worden gebracht:

- op basis van de **stromen** van personen die het grond-gebied binnenkomen of verlaten. Die stromen kunnen afzonderlijk worden berekend zowel voor de vreemdelingen als voor de Belgen die België binnenkomen of verlaten.

Ze worden doorgaans berekend voor een periode van één jaar, bijvoorbeeld voor het hele jaar 2014, en tellen in dit geval alle bewegingen bij elkaar op die tijdens dat jaar hebben plaatsgevonden.

Die gegevens worden onafgebroken geregistreerd, waardoor ze het voordeel hebben dat ze een zeer volledig beeld geven van het migratiefenomeen en het mogelijk maken om algemene tendensen over min of meer lange tijdsperiodes te observeren.

Migratiestromen

De **migratiestromen** hebben betrekking op het aantal personen dat in de loop van een jaar het land binnenkomt (immigraties) en het aantal personen dat vertrekt (emigraties).

- op basis van de zogenaamde vreemdelingenstocks die zich op een welbepaalde datum in België bevinden.

Dankzij dit type gegevens kan worden achterhaald welke de voornaamste nationaliteiten zijn van de vreemdelingen die zich op het Belgisch grondgebied bevinden en kunnen deze worden geïdentificeerd. Daarnaast is het aan de hand van die gegevens ook mogelijk om zich een beeld te vormen van de evoluties die zich tussen twee data hebben voorgedaan.

Vreemdelingenstocks

De term **vreemdelingenstocks** heeft betrekking op het aantal personen van vreemde nationaliteit dat op een welbepaalde datum in een land gevestigd is. Het gaat met andere woorden om een soort 'foto' van de vreemde populatie op een bepaald ogenblik.

In eerste instantie gaat dit hoofdstuk dieper in op de kwestie van de migrantenstromen. Daarna zullen de vreemdelingenstocks in België worden voorgesteld.

1.1. | Migratiestromen van en naar België

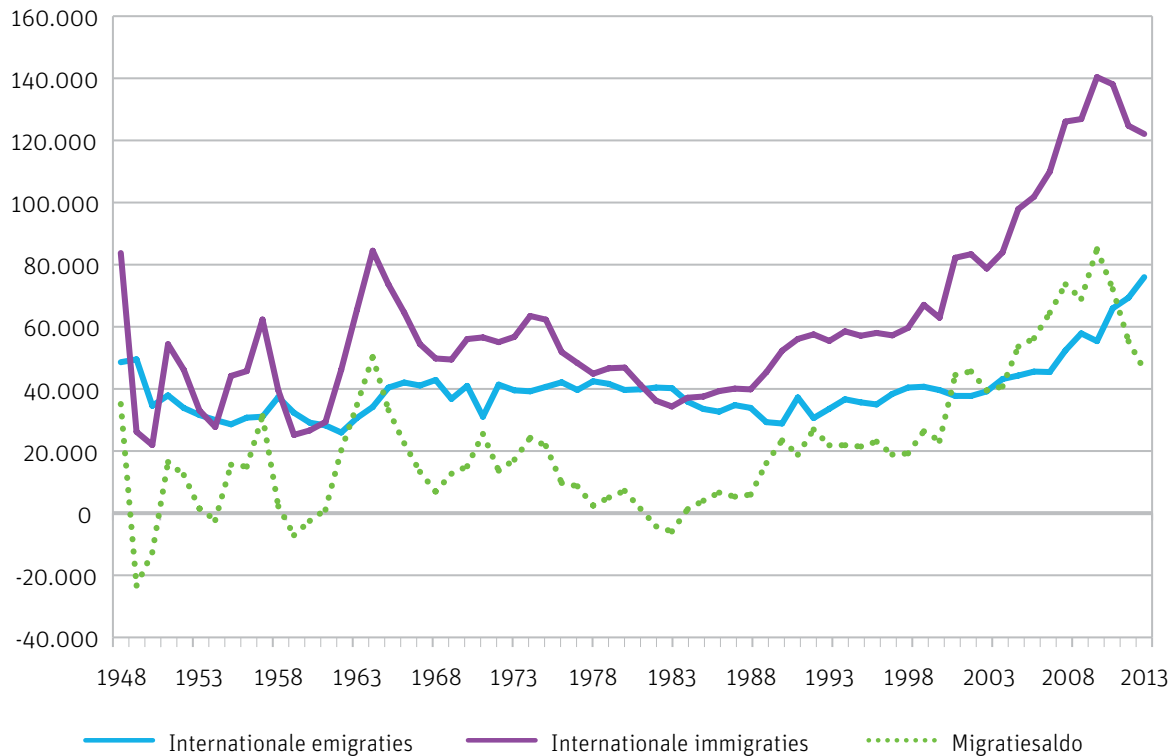
1.1.1. | De daling van de immigratie van vreemdelingen na drie decennia van toename wordt bevestigd

In 2013 werd een **vermindering van het aantal immigraties** vastgesteld. Die daling is minder sterk dan in 2012, het jaar dat werd gekenmerkt door de eerste vermindering van het aantal immigraties van vreemdelingen sinds de jaren 1980. De trendbreuk is dus recent, want tot in 2011 bleven de immigraties onophoudelijk toenemen. Zo werden er in dat jaar nog 138.071 immigraties van vreemdelingen geteld, tegenover slechts 124.717 in 2012 en 122.079 in 2013.

Die veranderingen doen zich voor na een periode van een uitgesproken stijging van het aantal immigraties (+ 94% tussen 2000 en 2011). Bij uitbreiding weerspiegelen de tendensen van de laatste decennia, in het bijzonder die welke sinds 1980 werden vastgesteld, duidelijk een toename van de omvang van de *migratiebewegingen* (immigraties + emigraties) van vreemdelingen (Tabel 1). Alleen al tussen 2009 en 2013 steeg het aantal migratiebewegingen met 7%, van 184.750 in 2009 naar 198.052 in 2013.

²³ Voor meer informatie over de bronnen en de methodologie van de cijfers uit dit verslag: zie Jaarverslag Migratie 2013 pp 14-18 en www.myria.be. In dit jaarverslag worden enkel de cijfers van de legale of reguliere migratie gegeven. Voor meer informatie over de irreguliere migratie, zie hfdst. 7 van het *Statistisch en demografisch verslag 2013, Migraties en migrantenpopulaties in België*, dat beschikbaar is op www.myria.be.

Figuur 1. Evolutie van het aantal immigraties en emigraties van vreemdelingen, 1948-2013 (Bronnen: RR-ADSEI)

De **immigratie** werd in de naoorlogse periode en in de jaren 1960 door de Belgische overheid aangemoedigd in het kader van bilaterale tewerkstellingsakkoorden. Sinds de jaren 1970, en in het bijzonder sinds 1974, werd daarentegen een restrictiever beleid gevoerd om de arbeidsimmigratie te beperken. Die initiatieven hebben wel degelijk tot een vertraging van de immigraties wegens werkgerelateerde motieven geleid. Niettemin zijn vreemdelingen globaal genomen het land blijven binnenkomen en is hun aantal sinds de jaren 1980 zelfs gestegen. Aangezien die laatste tendens in de tijd is gespreid, kan zij niet als conjunctureel worden bestempeld.

Sinds het midden van de jaren 1980 zijn er globaal genomen minder emigraties van vreemdelingen dan immigraties geweest, wat sedert diezelfde periode dus tot een positief en stijgend migratiesaldo heeft geleid. Ook al is België vandaag de dag vooral een immigratieland (+ 46.106 in 2013), toch hebben ook de emigraties een belangrijke stijging gekend. Dit weerspiegelt een globale toename van de mobiliteit. De huidige tendensen gaan echter in een andere richting: hoewel het migratiesaldo nog altijd uitgesproken positief is, kent het toch een zeer duidelijke daling, met nagenoeg de helft sinds 2010 (-45,76%). Die daling is toe te schrijven aan het gecombineerde effect van de vermindering van het aantal immigraties en de toename van het aantal emigraties van vreemdelingen.

Tabel 1. Evolutie van het aantal immigraties en emigraties van vreemdelingen, van hun migratiesaldo en van het totale aantal vastgestelde bewegingen (immigraties + emigraties) 2009-2013

(Bronnen: RR-ADSEI)

	Internationale emigraties	Internationale immigraties	Migratiesaldo	Totaal aantal bewegingen
2009	57.873	126.877	69.004	184.750
2010	55.378	140.375	84.997	195.753
2011	65.951	138.071	72.120	204.022
2012	69.346	124.717	55.371	194.063
2013	75.973	122.079	46.106	198.052

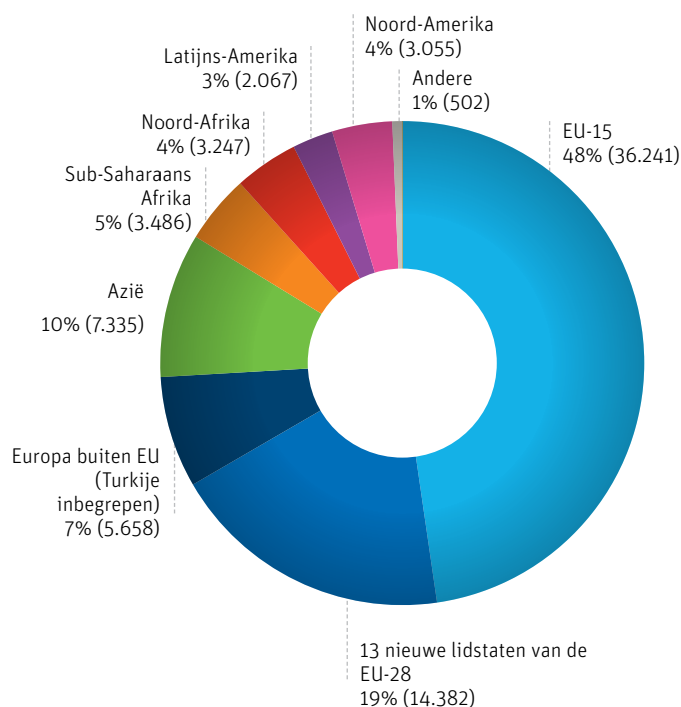
Migratiesaldo

Het **migratiesaldo** staat voor het aantal personen dat tijdens een welbepaalde periode een gegeven grondgebied is binnengekomen (immigranten) verminderd met het aantal personen dat datzelfde grondgebied heeft verlaten (emigranten). Indien het negatief is, betekent dit dat het aantal immigranten lager ligt dan het aantal emigranten. Indien het daarentegen positief is, dan zijn er meer immigranten dan emigranten op een gegeven grondgebied.

1.1.2. | De herkomst van de emigranten: 67% EU-burgers

De vastgestelde emigraties vanuit België hebben voornamelijk betrekking op EU-burgers, die twee derden uitmaken van de stromen van personen die België verlaten. Onder die emigranten zijn de onderdanen van de buurlanden van België zeer sterk vertegenwoordigd: 14% van die emigranten komen uit Frankrijk, 10% uit Nederland en 4% uit Duitsland. Ook de onderdanen van de nieuwe lidstaten zijn sterk vertegenwoordigd, met 19% van de emigranten die België verlaten (7% komen uit Roemenië, 6% uit Polen en 3% uit Bulgarije).

Figuur 2. Verdeling van de emigraties van vreemdelingen volgens de grote regio's in 2013 (N=75.973) (Bronnen: RR-ADSEI)

Kader 1

Definitie van de groepen van nationaliteiten

In dit jaarverslag worden verschillende groepen van nationaliteiten vermeld.

Onder de “**EU-burgers**” worden soms twee groepen onderscheiden:

Enerzijds zijn er de **landen van de EU met vijftien** (of landen van de EU-15), namelijk: België, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Spanje, het Verenigd Koninkrijk en Zweden. Wanneer in dit jaarverslag deze groep van de EU-15 wordt voorgesteld, is dit in werkelijkheid zonder België.

Anderzijds is er de groep van de **dertien nieuwe lidstaten** van de EU-28, namelijk: Bulgarije, Cyprus, Estland, Hongarije, Kroatië, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Roemenië, Slovaakse, Slovenië en Tsjechië. Aangezien Kroatië pas in 2013 tot de Europese Unie is toegetreden, hebben de statistieken van de voorgaande jaren (tot en met 2012) betrekking op de EU met “twaalf nieuwe lidstaten” (EU-27).

Onder de onderdanen van derde landen of ‘derdelanders’ worden staatsburgers van alle andere landen van de wereld verstaan die geen deel uitmaken van de EU-28²⁴. In die groep wordt soms een onderscheid gemaakt door het begrip **Europese landen buiten de EU** te gebruiken. Het betreft hier alle Europese landen die geen deel uitmaken van de EU-28²⁵, met inbegrip van Turkije, namelijk: Albanië, Andorra, Bosnië-Herzegovina, IJsland, Kosovo, Kroatië, Liechtenstein, Macedonië, Moldavië, Monaco, Montenegro, Noorwegen, Oekraïne, Rusland, San Marino, Servië, Turkije, Wit-Rusland en Zwitserland. Door Turkije in deze categorie op te nemen, blijven we in overeenstemming met de classificaties die door de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie en Eurostat worden gebruikt.

24 Vóór 2013 maakte Kroatië deel uit van die groep. De onderdanen van derde landen waren dus afkomstig uit alle landen die niet tot de EU-27 behoorden.

25 Van de EU-27 voor de gegevens van de jaren vóór 2013.

26 Voor mee info over de registerwijzigingen, zie hfdst. 1 van het *Statistisch en demografisch verslag 2013, Migraties en migrantenpopulaties in België*, beschikbaar op: www.myria.be.

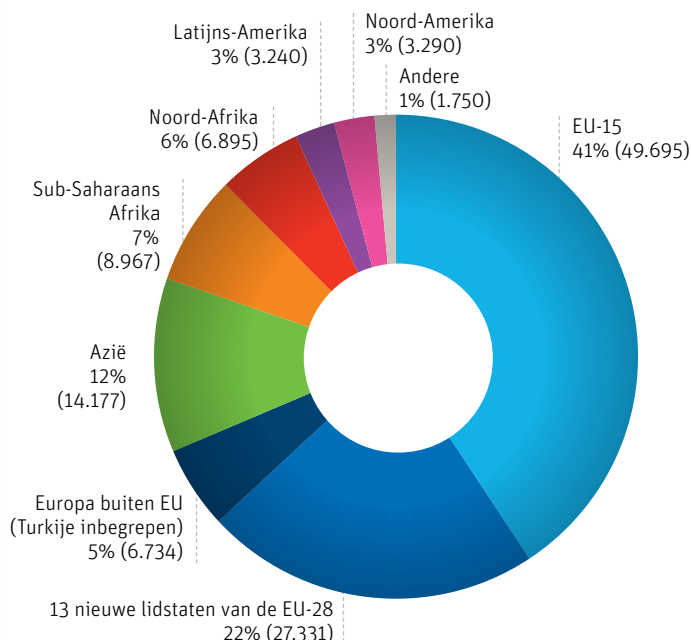
1.1.3. | De herkomst van de immigranten: 63% EU-burgers

De onderdanen van de EU-28 voeren de rangschikking met grote voorsprong op de andere regio's aan en vertegenwoordigen 63% van de immigraties in 2013. De Europese onderdanen van landen buiten de EU vertegenwoordigen 5% van de immigraties. Onder die landen is Turkije het voornaamste land van herkomst.

Na Europa, is Afrika het tweede belangrijkste continent waarvan immigranten afkomstig zijn (13%). Ongeveer de helft van die immigraties komt uit Sub-Saharaans Afrika en de andere helft uit Noord-Afrika. In Noord-Afrika is Marokko het voornaamste herkomstland en voor Sub-Saharaans Afrika is dit de Democratische Republiek Congo (verder DR Congo genoemd), gevolgd door Kameroen en Guinee. In het algemeen is de immigratie uit het Afrikaanse continent sinds 2010 aan het afnemen.

Daarna komt het Aziatische continent. Ook voor de meeste Aziatische landen was het aantal immigraties tussen 2011 en 2012 gedaald, maar sindsdien zijn er tekenen van een lichte herneming. Tot de belangrijkste immigraties behoren die uit Afghanistan en Syrië. Het gaat hier voornamelijk om immigraties door registerwijzigingen²⁶ (en dus om inschrijvingen van asielzoekers die werden erkend of op basis van een ander feit werden gemachtigd tot verblijf) veeleer dan om personen die het grondgebied binnenkomen. Hoewel er een toename wordt vastgesteld van de immigraties uit EU-lidstaten, nemen de immigraties van vreemdelingen in 2013 uiteindelijk af door de sterke daling van de immigraties uit derde landen.

Figuur 3. Verdeling van de immigraties van vreemdelingen volgens de grote regio's in 2013 (N=122.079) (Bronnen: RR-ADSEI)

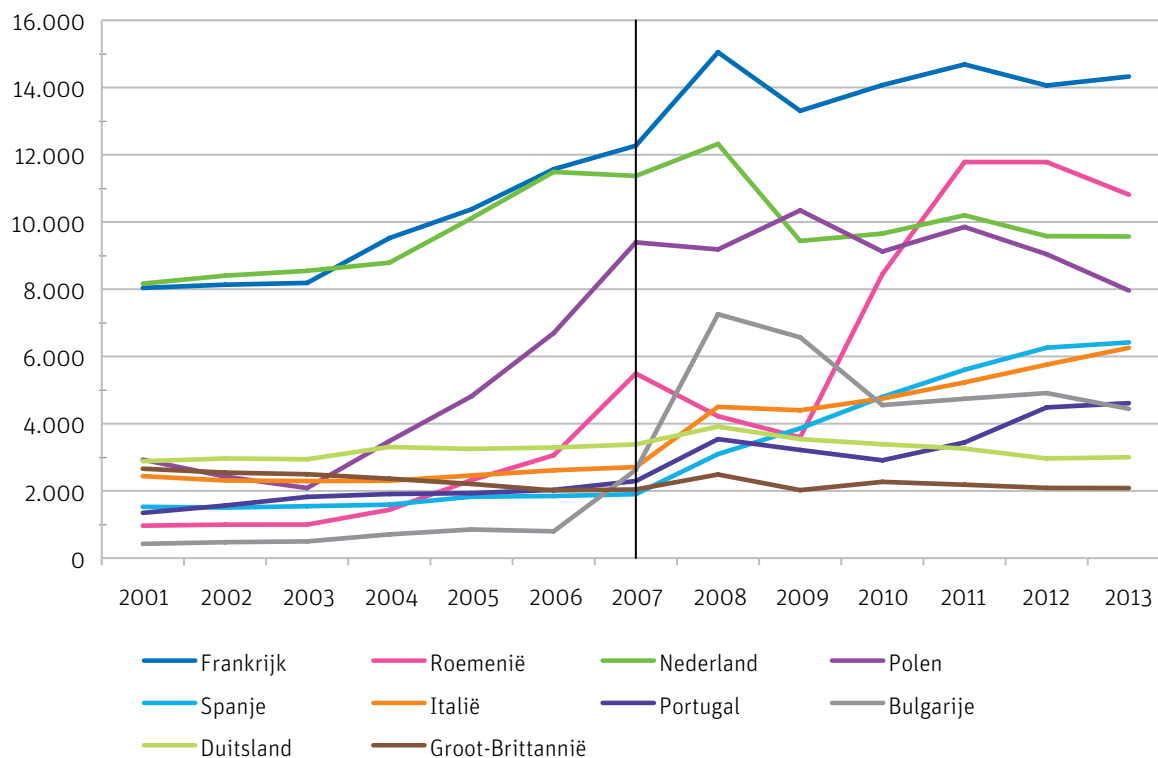
Kader 2

De evolutie van de Europese immigraties

Sinds de toetreding van nieuwe lidstaten tot de EU in 2004, 2007 en 2013, wordt een nooit geziene toename van de immigratiestromen uit die landen vastgesteld. Het aandeel onderdanen uit de nieuwe lidstaten is tussen 2003 en 2013 meer dan verdriedubbeld, van 7% naar 22%.

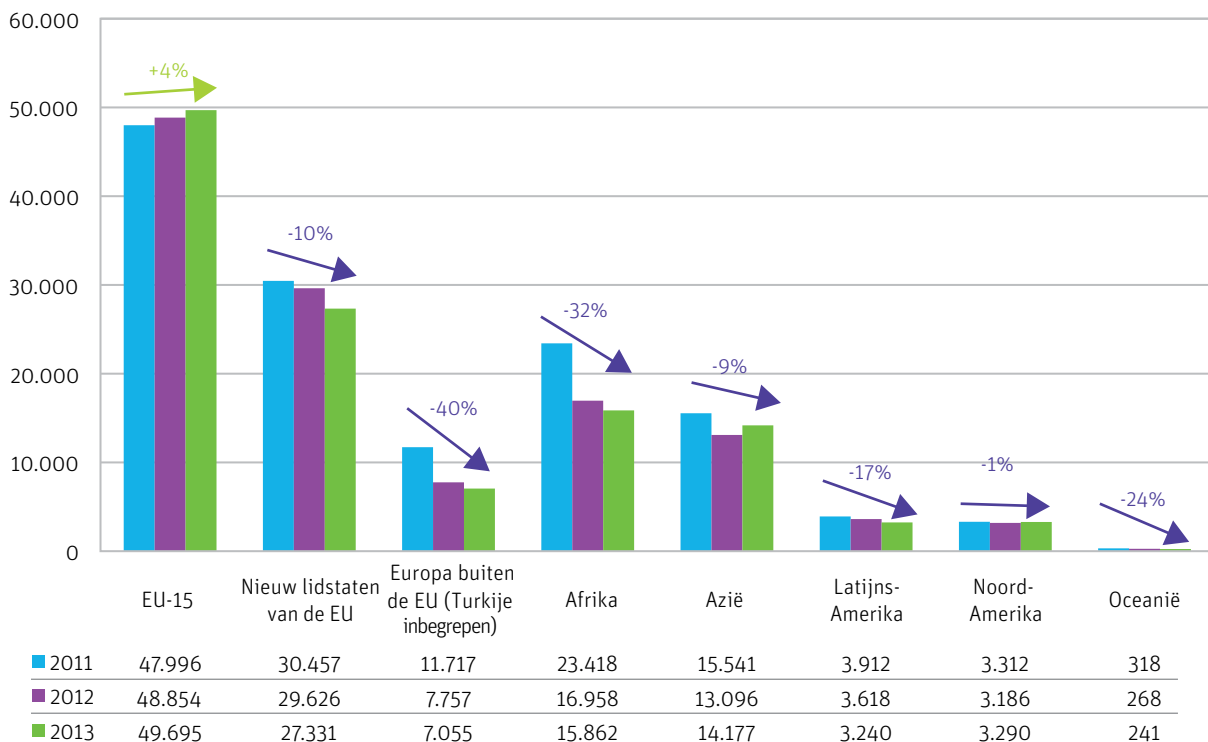
Zoals blijkt uit Figuur 4, is op de eerste plaats de Roemeense immigratie opmerkelijk, die vanaf 2011 het tweede land van herkomst van de immigratiestromen zijn geworden. Toch blijft Frankrijk de eerste plaats bekleden en zijn groei voortzetten, terwijl Nederland naar de derde plaats is gezakt en sinds 2009 een stabiele toename kent. Op de vierde plaats hebben de immigraties van Polen een indrukwekkende toename laten optekenen tussen 2003 en 2007, die zich sindsdien hebben gestabiliseerd. Daarna komen de stromen afkomstig uit Spanje, Italië en Portugal, die sinds 2008 een stijging vertonen. Op de achtste plaats komen de immigraties uit Bulgarije, die sterk gestegen zijn tussen 2006 en 2008, daarna tot in 2010 zijn afgenomen en sindsdien stabiel zijn gebleven. Tot slot blijven de immigraties uit Duitsland en het Verenigd Koninkrijk, die op de negende en tiende plaats komen, relatief stabiel.

Figuur 4. Evolutie van de immigraties (stromen) van de tien voornaamste nationaliteiten van de EU-28, 2001-2013 (Bronnen: RR-ADSEI)

Waarom nemen de totale immigraties echter af (zie Figuur 1 en Tabel 1), terwijl net werd vastgesteld dat sommige stromen afkomstig uit EU-landen stijgen (zie Figuur 4)? Om die algemene daling van de immigratiestromen sinds 2011 beter te begrijpen, zullen we ons toelekken op de beschouwde periode, namelijk 2011-2013 en proberen na te gaan wat de verschillen zijn naargelang de landen van herkomst.

Figuur 5. Evolutie van de immigraties (stromen) per nationaliteitengroepen voor de periode 2011-2013 (Bronnen: RR-ADSEI) Opmerking: De pijlen geven de daling/stijging aan tussen de cijfers die in 2011 en in 2013 werden vastgesteld. Vanaf 2013 is Kroatië in de gegevens van de EU-28 opgenomen, terwijl de gegevens voor 2011 en 2012 betrekking hebben op de EU-27²⁷.

27 Als Kroatië in 2013 uit de groep van nieuwe lidstaten wordt weggelaten om de vergelijking te vergemakkelijken, dan wordt tussen 2011 en 2013 een vermindering van -11% vastgesteld voor de nieuwe lidstaten en van -37% voor de Europese landen buiten de EU. De hier voorgestelde gegevens gebruiken de definitie van immigratie die sinds 2008 door de ADSEI wordt gebruikt. De immigraties worden gedefinieerd als de som van de gemelde binnenkomsten, de herinschrijvingen en de registerwijzigingen. Hoewel de vergelijking 2011-2013 zich enkel en alleen baseert op de gemelde binnenkomsten, verschillen de cijfers niet sterk, behalve voor Europa buiten de EU, dat een kleinere daling vertoont (-24% in plaats van -40%) en voor Afrika, waarvoor de daling groter is (-36% in plaats van -32%). Voor meer informatie over deze wijziging in de methode voor de immigraties per nationaliteit, zie *Jaarverslag Migratie 2012* hfdst. I.B en *Jaarverslag Migratie 2013* hfdst. I.B.

Tussen 2011 en 2013 vertonen alleen de landen van de EU-15 een lichte stijging van 4%, terwijl voor alle andere landen een daling wordt vastgesteld. Hoewel de immigraties uit de nieuwe lidstaten van de EU-28 belangrijk blijven, daalde ze met 10% tussen 2011 en 2013. De daling bij Europese onderdanen van buiten de EU (Turkije inbegrepen) is nog groter (-40%), alsook van Afrikaanse onderdanen (-32%). De immigraties uit Azië verminderen ook, maar de daling is minder groot (-17%). Over dezelfde periode verminderen de immigraties uit Latijns-Amerika met 17%, terwijl die uit Noord-Amerika stabiel blijven (-1%). Ook de immigraties uit Oceanië nemen af (-24%), maar die hebben slechts betrekking op een zeer gering aantal personen.

De belangrijkste dalingen van de immigratie hebben betrekking op Europeanen van buiten de EU (Turkije inbegrepen) en Afrikanen.

De daling van de immigratie loopt dus niet gelijk voor alle herkomstlanden. Voor een diepgaandere analyse kan ook de samenstelling van de immigratie worden onderzocht naargelang van het motief van afgifte van de eerste verblijfstitel (zie verder).

1.1.4. | Wettelijke migratiemotieven voor onderdanen uit derde landen

Om de samenstelling van de migrantenstromen die het land binnenkomen beter te begrijpen, is het interessant na te gaan om welke redenen die vreemdelingen in België zijn aangekomen. De Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) stelt statistieken over de eerste verblijfstitels ter beschikking via de website van Eurostat, maar wel alleen voor derdelanders²⁸. Bij het lezen van de analyses op de volgende pagina's, moeten we er ons dus van bewust zijn dat die gegevens alleen betrekking hebben op onderdanen van derde landen. Nochtans is diezelfde informatie ook geregistreerd in het Rijksregister (RR) voor de burgers van de EU-lidstaten, maar die wordt op dit ogenblik niet openbaar gemaakt (met uitzondering van de migraties om familiale redenen, zie hoofdstuk 5). Myria hoopt die cijfers zo snel mogelijk te kunnen analyseren.

We benadrukken dat de studie van de migratiemotieven een moeilijke en complexe aangelegenheid is. De derdelanders die het grondgebied binnenkomen, moeten een aankomstverklaring afleggen bij hun gemeente van verblijf en krijgen dan een verblijfstitel op basis van het type visum of machtiging tot verblijf waarover ze beschikken. Individuen kunnen er om talrijke en zeer

uiteenlopende redenen worden toe gebracht om te migreren. Soms passen die motieven maar moeilijk in een van de mogelijke administratieve categorieën die worden gehanteerd. Het is hier dus zaak om de wettelijke migratiemotieven te bestuderen en niet de persoonlijke motieven, met alle nuances die daarvoor vereist zijn.

Zoals aangeduid in Figuur 6, is het aantal eerste verblijfstitels dat aan onderdanen van derde landen werd afgegeven tussen 2010 en 2013 gestadig afgenomen. Het is gedaald van 57.855 in 2010 naar 55.449 in 2011, en vervolgens naar 47.278 in 2012, om uiteindelijk nog 42.463 te bedragen in 2013, ofwel een daling van 26% op vier jaar tijd. Deze figuur leert ons dat de vermindering van het aantal eerste verblijfstitels afgegeven aan derdelanders voornamelijk te wijten is aan de sterke daling van twee types van eerste verblijfstitels: die welke worden afgegeven om (1) humanitaire redenen en, in mindere mate, om (2) familiale redenen.

Het aantal eerste verblijfstitels dat is afgegeven aan derdelanders om humanitaire redenen en voor familiale redenen is sterk gedaald.

1. De eerste verblijfstitels afgegeven om **humanitaire redenen** vertonen een duizelingwekkende daling. In 2010 werden 10.994 van die eerste titels afgegeven aan onderdanen van derde landen, tegenover nog slechts 1.601 in 2013, ofwel een daling van 85%. Wat het aandeel in het totaal betreft, kan er ook een vermindering worden vastgesteld, maar die is wel minder uitgesproken: ze vertegenwoordigden 19% van de eerste titels die werden toegekend in 2010 tegenover 4% van de eerste titels die werden afgegeven in 2013²⁹.
2. Ook het aantal eerste verblijfstitels dat werd afgegeven om **familiale redenen** is gedaald, van 30.546 in 2010 naar 22.266 in 2013 (-27%). Toch blijft dit verreweg de voornaamste reden om eerste verblijfstitels af te geven, ongeacht het bestudeerde jaar³⁰.

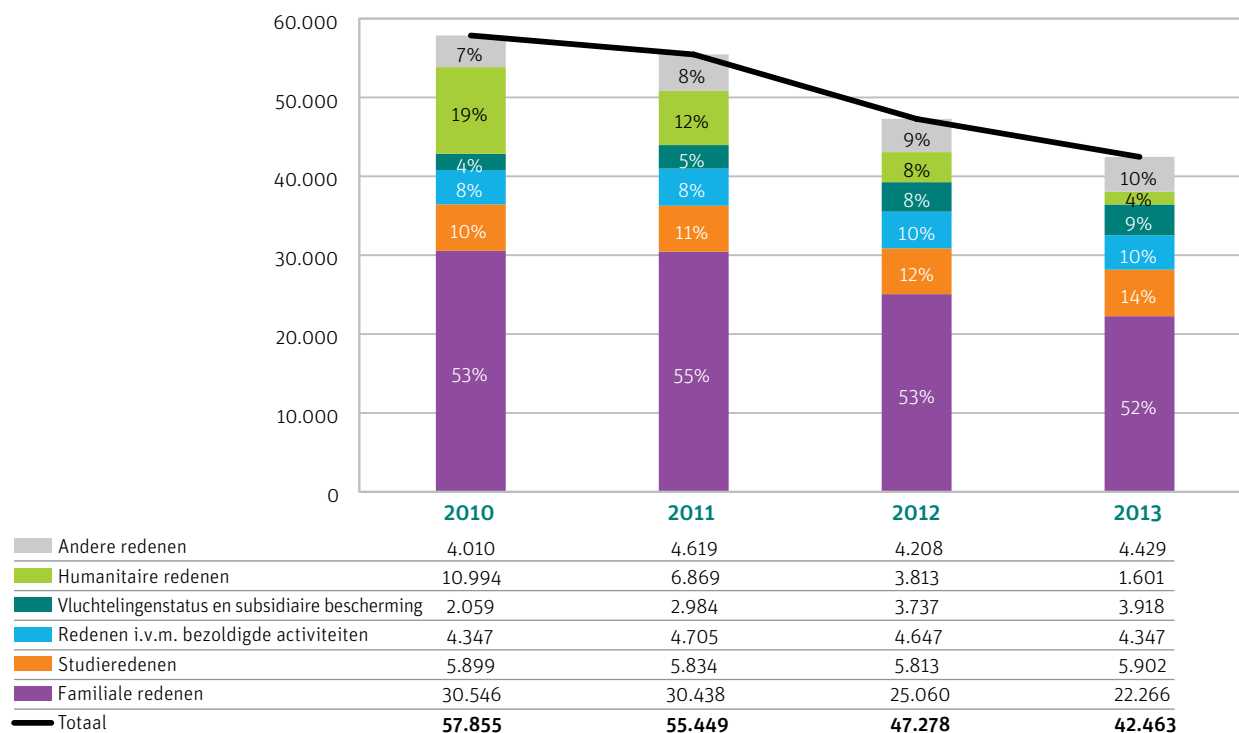
In termen van aantallen, blijven de eerste verblijfstitels die werden afgegeven om studieredenen en die om redenen in verband met bezoldigde activiteiten stabiel. Ten opzichte van het totale aantal afgegeven eerste titels, is hun relatieve aandeel slechts lichtjes gestegen. Het aantal eerste titels dat verband houdt met het vluchtelingenstatuut en met de subsidiaire bescherming is daarentegen nagenoeg verdubbeld, van 2.059 in 2010 naar 3.918 in 2013. Ze vertegenwoordigden slechts 4% van het totale aantal afgegeven titels in 2010 en meer dan 9% van de titels die in 2013 aan onderdanen van derde landen werden uitgereikt. Ook de andere redenen vertonen een lichte stijging.

28 En dit sinds de inwerkingtreding van het KB van januari 2008.

29 Voor meer informatie over de humanitaire redenen, zie hfdst.8.

30 Voor meer informatie over de familiale redenen, zie hfdst. 5.

Figuur 6. Evolutie van de eerste verblijfstitels afgegeven aan derdelanders, volgens het motief, periode 2010-2013³¹ (Bron: Eurostat)

De vermindering van het aantal eerste verblijfstitels voor derdelanders, is dus voornamelijk te wijten aan de sterke daling van de eerste titels die in de afgelopen vier jaar om familiale en humanitaire redenen werden afgegeven. Zoals eerder aangegeven, zijn de herkomstlanden waar die verminderingen het sterkst waren, de Europese landen buiten de EU (met inbegrip van Turkije) en de Afrikaanse landen.

31 De gegevens over de afgiftemotieven van de eerste verblijfstitels worden sinds 2008 in het RR geregistreerd door de gemeenten. Toch was de nauwkeurigheid bij de registratie van deze nieuwe gegevens niet onmiddellijk optimaal. Wegens de talrijke ontbrekende of afwijkende gegevens in het RR, heeft de statistische cel van de DVZ geprobeerd om de kwaliteit van die gegevens te verbeteren door informatie te gaan zoeken in andere databanken (zoals de erkenningen van het vluchtelingenstatuut etc.). Dit correctiewerk werd in 2014 retroactief uitgevoerd voor de voorgaande jaren. De gecorrigeerde gegevens werden door de DVZ aan Eurostat bezorgd en zijn daar op dit ogenblik opgenomen voor de periode 2010-2013. De gegevens die in dit jaarverslag zijn gepubliceerd, zijn dus niet identiek aan de gegevens die in de vorige jaarverslagen Migratie werden meegedeeld, want die correcties waren toen nog niet doorgevoerd. Voor meer informatie over die correcties, zie: <https://dofi.ibz.be/sites/dvzoe/NL/Statistieken/Pages/Gezinshereniging.aspx>.

De daling van het aantal eerste titels dat werd afgegeven om familiale redenen doet zich niet in gelijke mate voor bij de verschillende nationaliteiten. Terwijl we een gemiddelde vermindering van -27% vaststellen, nam het aantal eerste titels dat om die reden werd uitgereikt voor sommige nationaliteiten echter toe (bijvoorbeeld voor de Indiërs (+27%), de Guineeërs (+43%)). Bij de Marokkanen en de Turken echter, die de twee voornaamste nationaliteiten blijven waaraan dit type van eerste verblijfstitels werd afgegeven, was de vermindering van het aantal titels afgegeven om familiale redenen dan weer bijzonder groot (-49% voor beide landen).

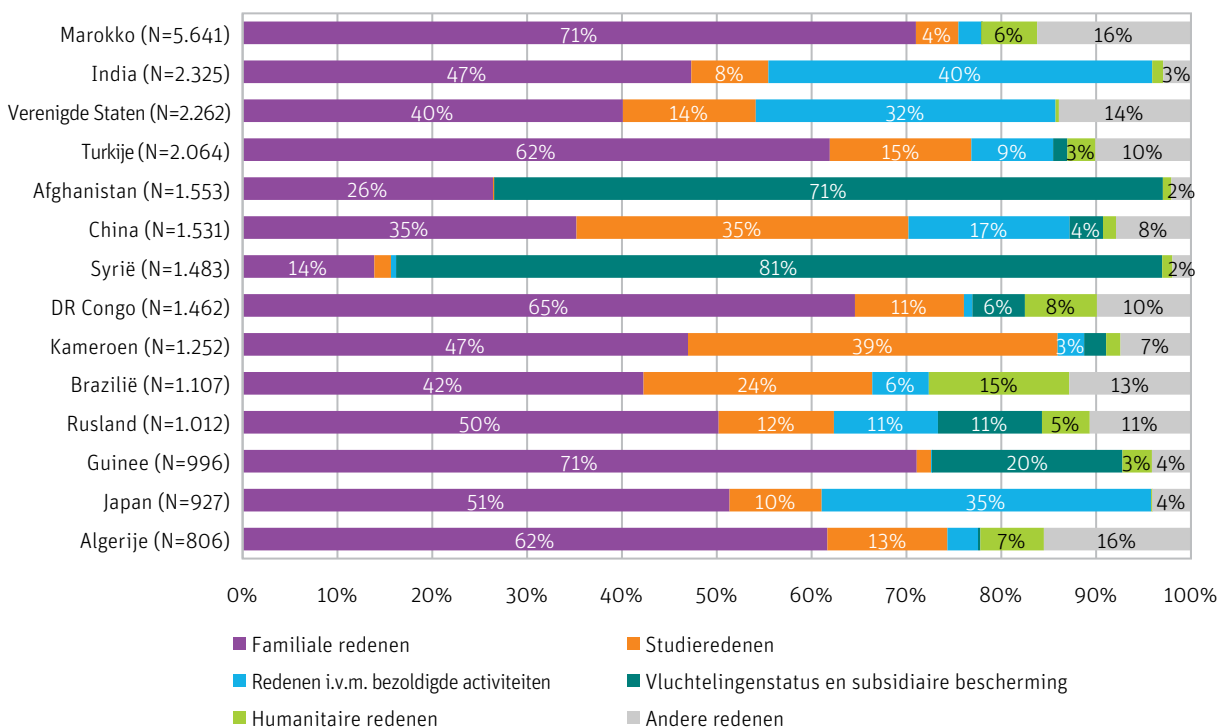
De vermindering van het aantal eerste verblijfstitels om humanitaire redenen heeft daarentegen betrekking op absoluut alle nationaliteiten. Voor geen enkele nationaliteit is het aantal eerste titels dat werd afgegeven om humanitaire redenen in de periode 2010-2013 toegenomen. De gemiddelde daling van 85% is vrij representatief voor alle landen³².

Indien de daling niet gelijk loopt voor alle herkomstlanden, dan is dit te toe te schrijven aan het feit dat ze verschillende profielen hebben in termen van de percentages die de diverse redenen voor de afgifte van eerste titels vertegenwoordigen. Zoals immers blijkt uit Figuur 7, houdt de verdeling van de migratiemotieven verband

met de geografische herkomst van de migranten. Er kunnen diverse profielen worden onderscheiden:

- In het algemeen heeft de **familiemigratie** betrekking op alle nationaliteiten die in de lijst voorkomen, maar de omvang ervan verschilt naargelang van de afkomst. Zo onderscheiden Guinee, Marokko, de DR Congo, Turkije en Algerije zich zeer duidelijk van de andere herkomstlanden, omdat een grote meerderheid van de verblijfstitels om die reden wordt uitgereikt aan de onderdanen van deze landen (tussen 62% en 71%).
- De situatie van de Syriërs en de Afghanen onderscheidt zich van de rest wegens het grote percentage eerste verblijfstitels dat werd uitgereikt op grond van de **status van vluchteling of van subsidiaire bescherming** (met respectievelijk 81% en 71%).
- De redenen in verband met een **bezoldigde activiteit** hebben dan weer vooral betrekking op India, waarvoor dit motief 40% van alle in 2013 toegekende titels betreft, alsook op de Verenigde Staten en op Japan (met respectievelijk 32% en 35%).
- De immigratie om **studieredenen** vertegenwoordigt een aanzienlijk aandeel van de migraties uit Kameroen (39%), China (35%) en Brazilië (24%).
- De **humanitaire redenen**, tot slot, zijn vooral van toepassing op Brazilianen (15%) en in mindere mate op Congolezen, Algerijnen en Marokkanen (met respectievelijk 8%, 7% en 6%).

Figuur 7. Verdeling van de afgiftemotieven van de eerste verblijfstitels voor de onderdanen van de belangrijkste derde landen³³, 2013 (Bronnen: DVZ - Eurostat)

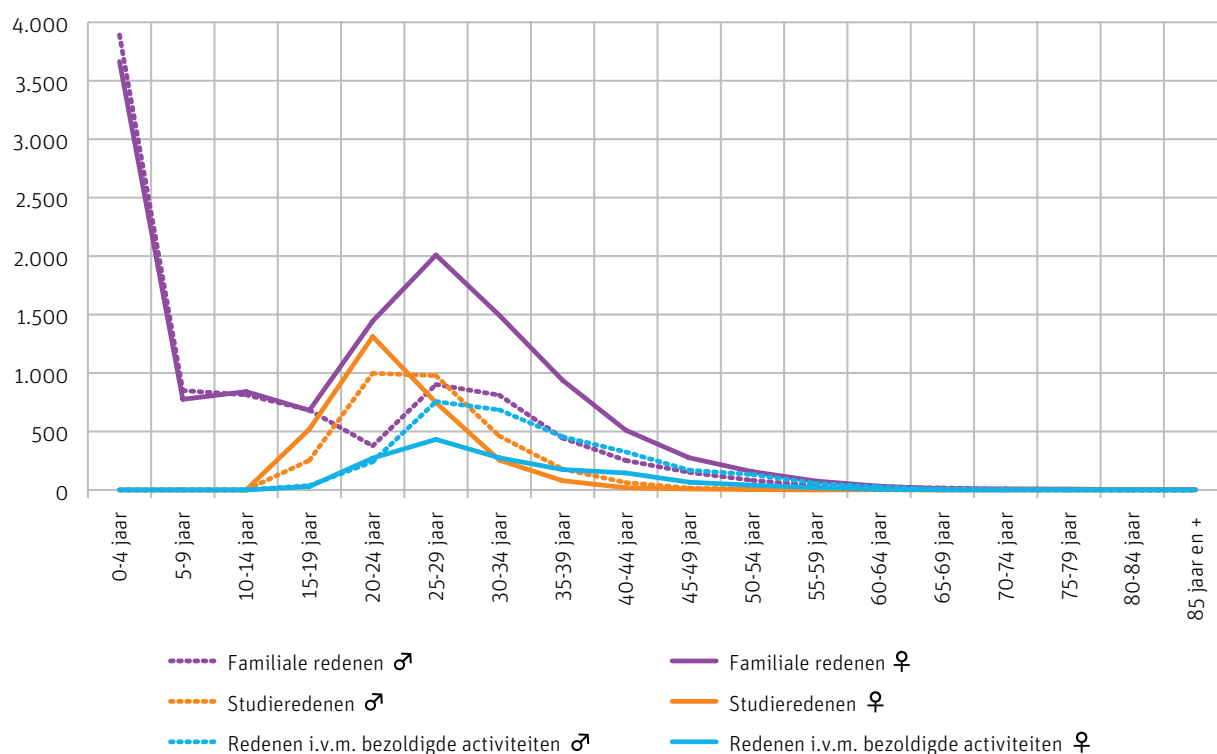

32 In de top-20 van de nationaliteiten in 2013, schommelt de daling tussen -66% voor Brazilië en -94% voor Ecuador.

33 Die nationaliteiten vertegenwoordigen 58% van alle eerste verblijfstitels die in 2013 in België werden afgegeven aan onderdanen van derde landen.

De verschillende migratietypes onderscheiden zich op basis van de nationaliteit, maar ze kunnen ook variëren naargelang van andere kenmerken van de migranten. Figuur 8 geeft een overzicht van het aantal in 2013 afgegeven verblijfstitels op basis van de drie belangrijkste wettelijke motieven (familiale redenen, studieredenen en economische redenen), volgens de leeftijd en het geslacht van de migranten.

Figuur 8. Aantal verblijfsvergunningen voor derdelanders volgens de drie voornaamste redenen per leeftijdsklasse en per geslacht, voor alle nationaliteiten samen, 2013 (N=42.463) (Bronnen: DVZ - Eurostat)

De **immigraties om familiale redenen** komen het vaakst voor en zijn ook het meest een zaak van vrouwen. Verblijfstitels die om die reden worden afgegeven, worden vooral toegekend aan jonge kinderen (onder de 4 jaar) en aan volwassenen van voornamelijk tussen de 20 en 44 jaar. Aan personen boven de 45 jaar worden wel nog een aantal titels uitgereikt, maar deze oudere leeftijdscategorieën vertegenwoordigen een vrij gering percentage van het totaal. De gezinshereniging heeft dus voornamelijk betrekking op kinderen en echtgenoten/partners (die voor het overgrote deel vrouwen zijn). De immigraties om studieredenen betreffen globaal gezien evenveel mannen als vrouwen, met een belangrijke piek voor de leeftijdscategorie tussen 20 en 24 jaar, de leeftijd

voor universitaire studies. Dit type verblijfstitels wordt nog afgeleverd aan personen boven de 30 jaar, maar duidelijk veel minder vaak. De verblijfstitels die worden afgegeven om economische redenen komen op de laatste plaats en hebben vaker betrekking op mannen dan op vrouwen. Die worden vooral toegekend aan personen in de leeftijdscategorie tussen 25 en 40 jaar.

Dankzij de mogelijkheden die worden geboden door de Eurostat-databank, is het tot slot ook mogelijk om de percentages van de diverse wettelijke migratiemotieven van de onderdanen van derdelanders te vergelijken tussen België en andere landen (zie Figuur 9).

Kader 3

Een omstrepen internationale vergelijkbaarheid

.....

Hoewel de databank van Eurostat een vergelijking van het aantal afgeleverde eerste verblijfstitels volgens de diverse motieven op internationaal niveau mogelijk maakt, moet men zich er altijd van bewust zijn dat de vergelijkbaarheid van de gegevens tussen de verschillende landen problemen stelt. De aanwijzingen die door Eurostat aan de verschillende landen worden gegeven om hen te helpen de gegevens op een vergelijkbare manier te registreren, laten immers een niet te verwaarlozen ruimte voor vrije interpretatie door de statistische instellingen van elk land. Zo kan een regularisatie om beroepsredenen, bijvoorbeeld, in het ene land als een humanitaire reden worden geregistreerd, terwijl het in een ander land als een reden in verband met een beroepsactiviteit zal worden beschouwd. Evenzeer kan de eerste verblijfstitel van de partner van een werknemer in het ene land als een familiale reden worden geregistreerd en in een ander land als een reden worden beschouwd die verband houdt met een beroepsactiviteit. Gezien de ontoereikende nauwkeurigheid van de definities en het gebrek aan coördinatie tussen de verschillende landen om hun coderingssystemen op elkaar af te stemmen, is het belangrijk om dit type vergelijking met bijzonder grote voorzichtigheid te analyseren.

Ondanks de beperkingen van dit soort internationale vergelijkingen (zie Kader 3), kan worden vastgesteld dat het voornaamste gemeenschappelijk punt tussen België en zijn buurlanden het belang is van de afgifte van verblijfsvergunningen om **familiale redenen**. In 2013 gold dit motief immers voor 52% van de afgegeven titels in België en schommelde het tussen 39,2% en 51,6% in zijn buurlanden. Dit percentage ligt lager in de andere Europese landen, en in het bijzonder in de nieuwe lidstaten, waar familiale motieven in 2012 gemiddeld slechts 10% van het totale aantal afgeleverde eerste verblijfstitels uitmaakten.

De dertien nieuwe lidstaten kenmerken zich veeleer door de afgifte van verblijfstitels om **redenen in verband met economische activiteiten** (45,5%). De economische motieven zijn ook goed vertegenwoordigd in Luxemburg en in de landen van Zuid-Europa³⁴. In België ligt het

³⁴ Het gaat hier om Spanje, Italië, Malta, Portugal en Slovenië (classificatie van de Verenigde Naties).

aandeel lager dan in de meeste andere landen, met slechts 10% van de eerste verblijfstitels in 2013.

Ook door de **immigratie om studieredenen** wordt België van de andere Europese landen, en in het bijzonder van zijn buurlanden, onderscheiden. In 2013 werden op die basis 13,9% van de eerste verblijfstitels afgegeven, terwijl dit percentage in Nederland, Duitsland en Frankrijk tussen 19,9% en 29,6% schommelde.

Tot slot schommelen ook de percentages eerste verblijfstitels die worden afgegeven om humanitaire redenen en aan begunstigden van de status van vluchteling en van subsidiaire bescherming van land tot land. In België werden minder dan 4% van de eerste verblijfstitels die in 2013 aan derdelanders werden afgegeven wegens humanitaire redenen uitgereikt en 9% aan erkende vluchtelingen en begunstigden van subsidiaire bescherming. Die percentages schommelden naargelang van het land tussen 0% en 9% (humanitaire redenen) en tussen 1% en 10% (status van vluchteling en subsidiaire bescherming). Ondanks de instructies die door Eurostat aan de lidstaten worden gegeven, en gezien de recente methodologische wijzigingen, houden de verschillen die met de andere Europese landen worden vastgesteld misschien ook verband met het feit dat de verschillende lidstaten niet al die eerste verblijfstitels op dezelfde manier registreren (zie Kader 3).

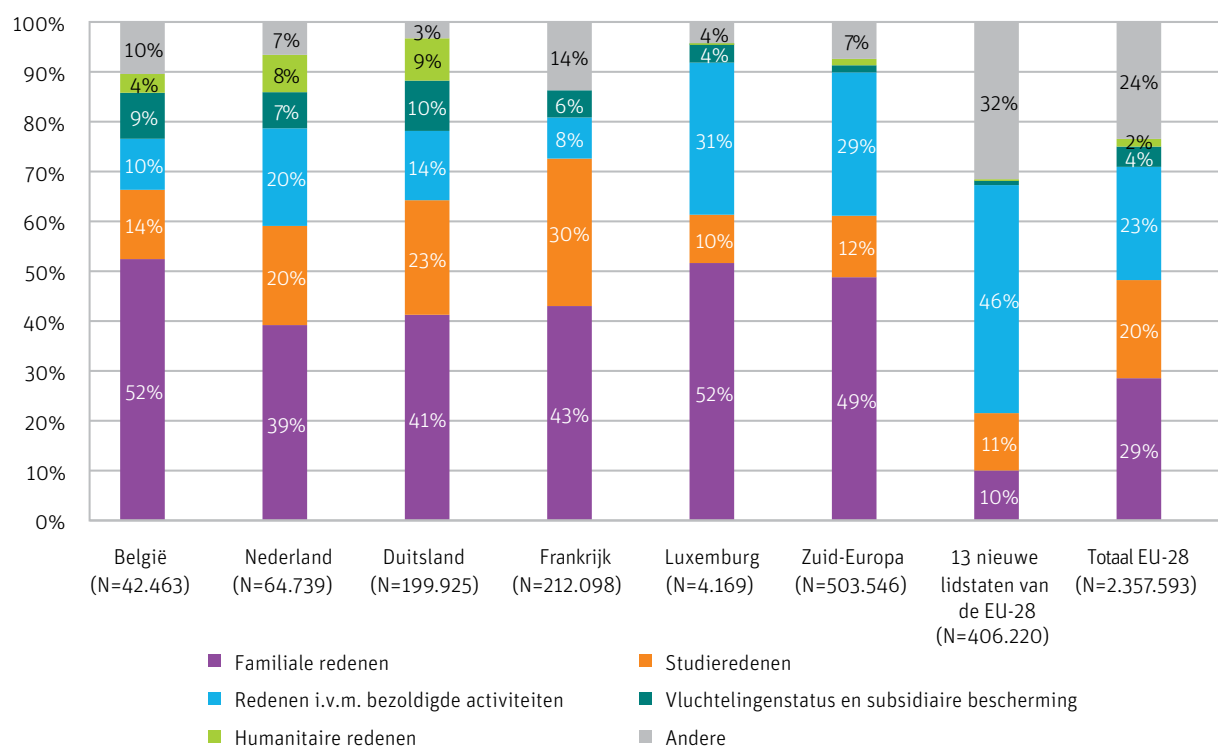
1.1.5. | De migraties van Belgen

Soms wordt wel eens vergeten dat migratie ook betrekking heeft op de Belgen, hetzij omdat ze naar België immigreren (en zich in hun nieuwe gemeente van verblijf inschrijven), hetzij omdat ze uit België emigreren (en besluiten om het grondgebied te verlaten en zich elders te vestigen). In 2013 werden meer dan 60.000 bewegingen van Belgen, emigranten of immigranten, geregistreerd binnen de Belgische bevolking.

In tegenstelling tot de vreemdelingen die in België gevestigd zijn, verlaten de Belgen vaker het land dan dat ze er (opnieuw) binnenkomen,³⁵ wat inhoudt dat voor hen

³⁵ De migraties van Belgen bestaan niet alleen uit bewegingen van personen die als Belg geboren zijn en beslissen om zich in België te vestigen of het land te verlaten. Die cijfers dekken een bijzonder groot aantal profielen. Indien, bijvoorbeeld, personen die met een vreemde nationaliteit geboren zijn naar België migreren, tijdens hun verblijf in het land de Belgische nationaliteit verkrijgen en vervolgens het land verlaten, dan worden die personen tot de bewegingen (in dit geval de emigraties) van de Belgen gerekend, terwijl hun immigratie onder de bewegingen uitgevoerd door personen van vreemde nationaliteit was geregistreerd. De analyse van de migratiebewegingen van de Belgen groepeerdt dus niet alleen de immigraties of emigraties van Belgen bij de geboorte, maar ook de bewegingen van personen met soms bijzondere profielen.

Figuur 9. Verdeling van de eerste verblijfstitels afgegeven aan derdelanders, volgens het afgiftemotief, voor België en zijn buurlanden, 2013 (Bronnen: DVZ - Eurostat)

sinds 2009 systematisch negatieve migratiesaldi worden opgetekend (Tabel 2). In 2013 bedroeg het migratiesaldo van de Belgen -11.263. Er waren dus meer Belgen die uit België waren geëmigreerd (35.880 personen) dan Belgen die naar België waren geïmmigreerd (24.617 personen).

Voor de Belgen en de vreemdelingen samen genomen, vertoont het totale migratiesaldo een positief overschot van 34.843 personen (met 146.696 immigraties en 111.853 emigraties).

Tabel 2. Evolutie van het aantal immigraties en emigraties van Belgen, 2009-2013 (Bronnen: RR-ADSEI)

	Immigraties	Emigraties	Saldo	Totaal aantal bewegingen
2009	39.602	45.845	-6.243	85.447
2010	25.802	31.261	-5.459	57.063
2011	23.810	33.773	-9.963	57.583
2012	24.403	35.409	-11.006	59.812
2013	24.617	35.880	-11.263	60.497

1.2. | De vreemde populatie in België (stocks)

1.2.1. | Van migratiestromen naar vreemdelingenstocks

Aan de hand van de migratiestromen, die eerder werden besproken, kunnen de immigranten worden bestudeerd, met andere woorden de personen (Belgen of vreemdelingen) die elk jaar in België binnenkomen. Met behulp van andere gegevens, namelijk die over de vreemdelingenstocks, kunnen dan weer de personen van vreemde nationaliteit worden onderzocht die in België gevestigd zijn. Hoewel sommige immigranten nadien deel uitmaken van de vreemdelingenstocks, is er niettemin geen rechtstreeks verband tussen die twee populaties. Na een kortere of langere periode verlaat een deel van die immigranten immers de vreemdelingenstocks en gaat deel uitmaken van de Belgische bevolking. Die overgang wordt verklaard en mogelijk gemaakt door de verkrijging van de Belgische nationaliteit. Daarnaast zijn sommige vreemdelingen in België geboren en hebben dus nooit een migratie ondernomen.

Kader 4

Populaties

.....

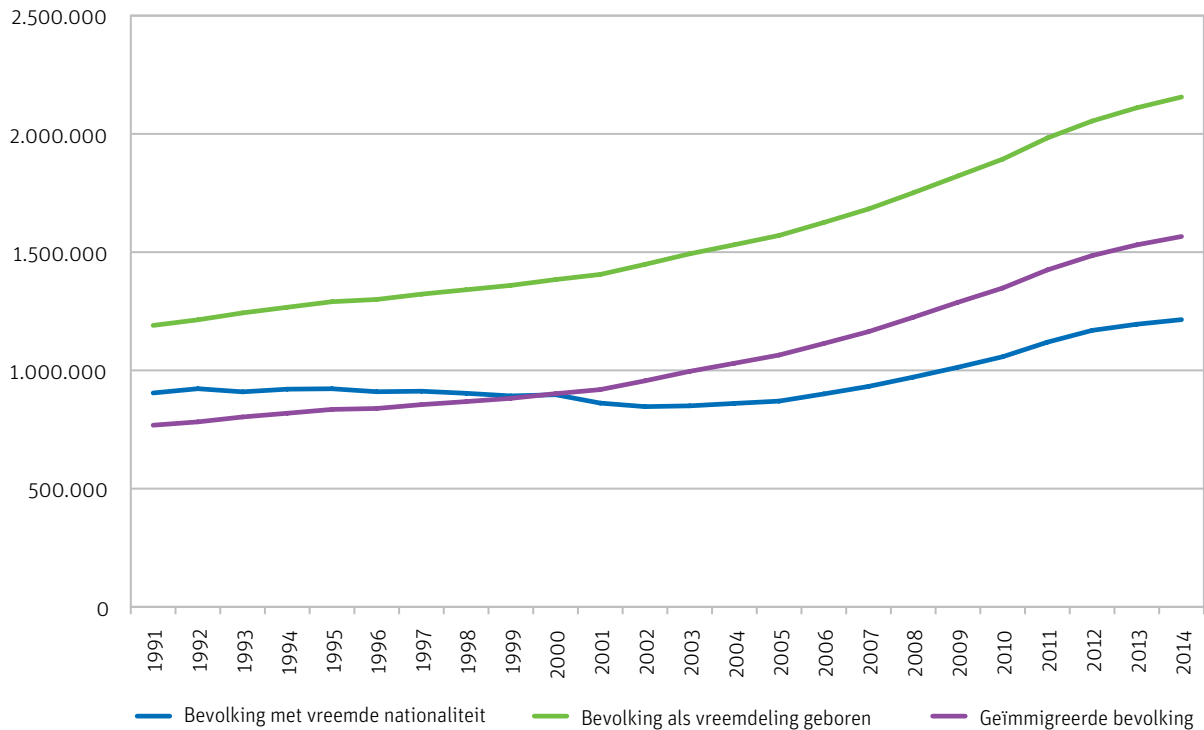
De **geïmmigreerde populatie**: alle personen die in het buitenland geboren zijn en officieel in België verblijven. Zij hebben dus een ander land verlaten om zich in België te komen vestigen.

De **vreemde populatie (of populatie met een vreemde nationaliteit)**: alle personen die niet de Belgische nationaliteit hebben en officieel in België verblijven (ongeacht het feit of ze in België of in het buitenland geboren zijn). In de Belgische statistieken wordt een persoon die zowel de Belgische als een vreemde nationaliteit heeft (een dubbele nationaliteit dus) uitsluitend als Belg en niet als vreemdeling beschouwd.

De **als vreemdeling geboren populatie**: alle personen die niet als Belg geboren zijn en officieel in België verblijven. Ze kunnen in België of in het buitenland geboren zijn. Sommigen zijn Belg geworden, anderen niet.

Tussen 1 januari 1991 en 1 januari 2014 is de bevolking met een vreemde nationaliteit toegenomen met 34%. Die groei gebeurde vooral tussen 2007 en 2014. Zowel de geïmmigreerde bevolking als de bevolking als vreemdeling is geboren, is de laatste twee decennia verdubbeld. Dat grote verschil is enerzijds te verklaren door de nationaliteitswijzigingen en anderzijds door de geboortes onder de bevolking met vreemde nationaliteit. Het is belangrijk om er rekening mee te houden dat de migratiestromen de vreemdelingenstocks weliswaar voeden, maar dat er ook andere mechanismen spelen om de verbanden tussen de verschillende indicatoren te kunnen begrijpen.

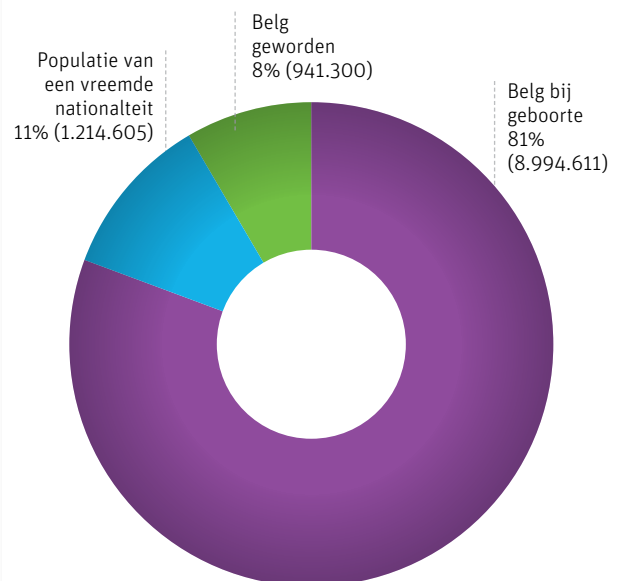
Figuur 10. Bevolking met een vreemde nationaliteit, bevolking die als vreemdeling is geboren en geïmmigreerde bevolking, 1991-2014 (Bronnen: RR-ADSEI voor de periode 1991-2010 en RR-UCL/DEMO voor de periode 2011-2014)

1.2.2. | Samenstelling van de in België gevestigde bevolking

Op januari 2014 waren van de 11.150.516 inwoners van België er 2.155.905 als *vreemdeling geboren* (19%) en waren slechts 1.214.605 *personen met een vreemde nationaliteit* (of ongeveer 11% van de totale bevolking die op die datum in België verbleef). Van de als vreemdeling geboren bevolking waren op diezelfde datum 941.300 personen Belg geworden (8% van de totale bevolking in België – zie Figuur 11).

Figuur 11. Verdeling van de Belgische en vreemde bevolking in België op 1 januari 2014 (Bronnen: RR-UCL/DEMO) (N=11.150.516)

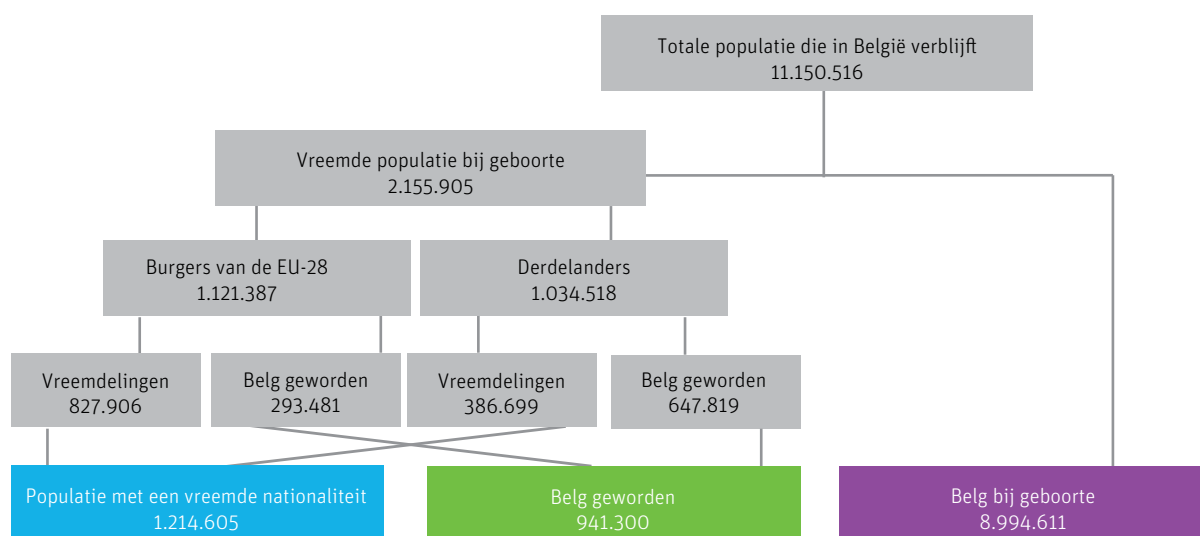

De verschillende componenten van de vreemde populatie kunnen nauwkeuriger worden geanalyseerd door een onderscheid te maken tussen het aandeel EU-burgers en het aandeel derdelanders (Figuur 12). Van de personen die als vreemdeling geboren zijn en die op 1 januari 2014 in België verbleven, was iets meer dan de helft burger van de EU-28 (52%) en 48% derdelander. De verkrijging van de Belgische nationaliteit betreft echter niet in dezelfde mate de EU-burgers als de derdelanders. De verschillen tussen beide groepen zijn dan ook groter wanneer we als criterium de huidige nationaliteit hanteren. Op 1 januari 2014 waren 68% van de personen met een vreemde nationaliteit afkomstig uit een land van de EU-28, terwijl, volgens de schattingen, voor de groep die Belg geworden is 69% uit een derde land afkomstig was³⁶.

1.2.3. | Een vreemde populatie die voornamelijk uit de EU afkomstig en jong is

De *populatie met een vreemde nationaliteit* in België is hoofdzakelijk Europees. Uit de gegevens die op 1 januari 2014 beschikbaar waren, blijkt meer bepaald dat 54% van de personen van vreemde nationaliteit afkomstig zijn uit de landen van de EU-15 en 68% uit de EU-28. Die aandelen zijn in de afgelopen twee decennia toegenomen, aangezien de onderdanen van de EU-27 in het begin van de jaren 1990 amper 60% van de vreemde populatie uitmaakten. Als we daarnaast ook rekening houden met de Europese landen buiten de EU-grenzen (met inbegrip van Turkije), dan bedraagt dit aandeel 75%. Uit Figuur 13 kunnen we het procentuele aandeel van de verschillende groepen van nationaliteiten aflezen voor de 1.214.605 personen van vreemde nationaliteit die in het Rijksregister zijn geregistreerd.

Figuur 12. Typologie van de als vreemdeling geboren bevolking, volgens de nationaliteit bij de geboorte en de laatste geregistreerde nationaliteit op 1 januari 2014 (Bron: RR-UCL/DEMO)

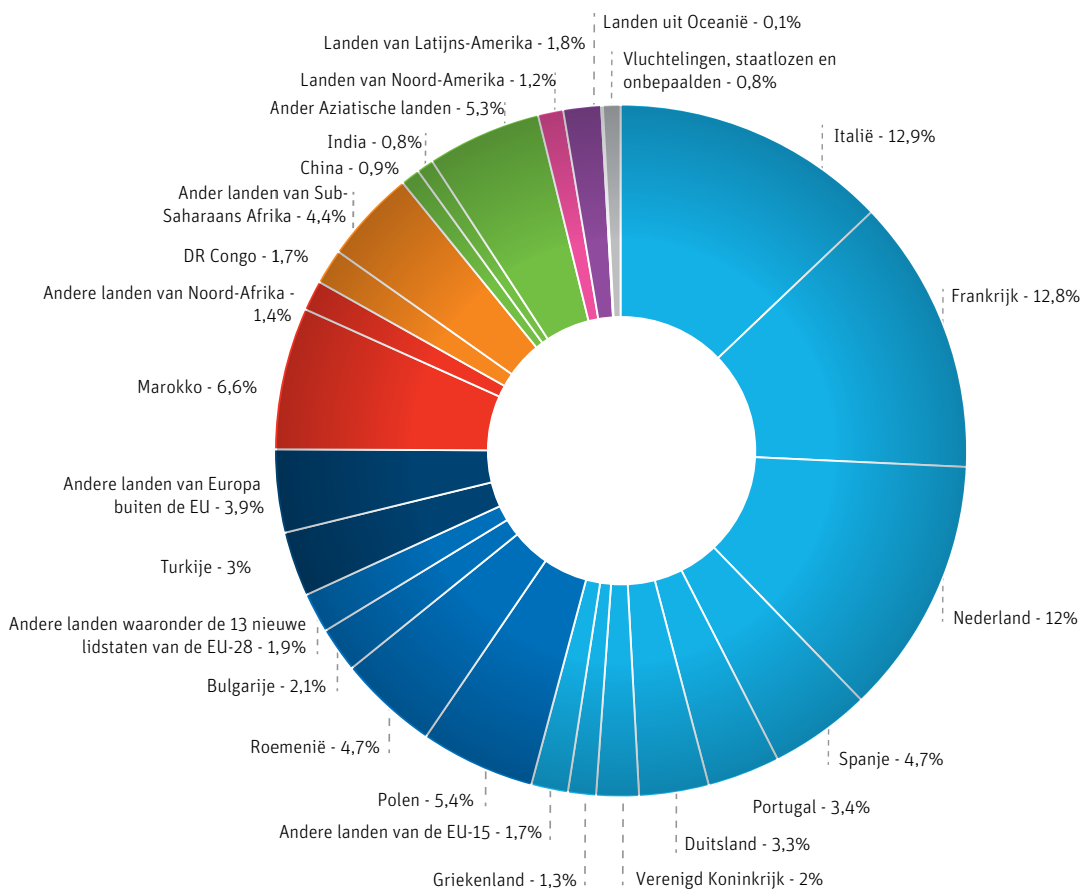

36 Voor meer informatie over de herkomst van de nieuwe Belgen: zie hfdst. 12, 1.2.3. *De nieuwe Belgen, vooral afkomstig uit derde landen.*

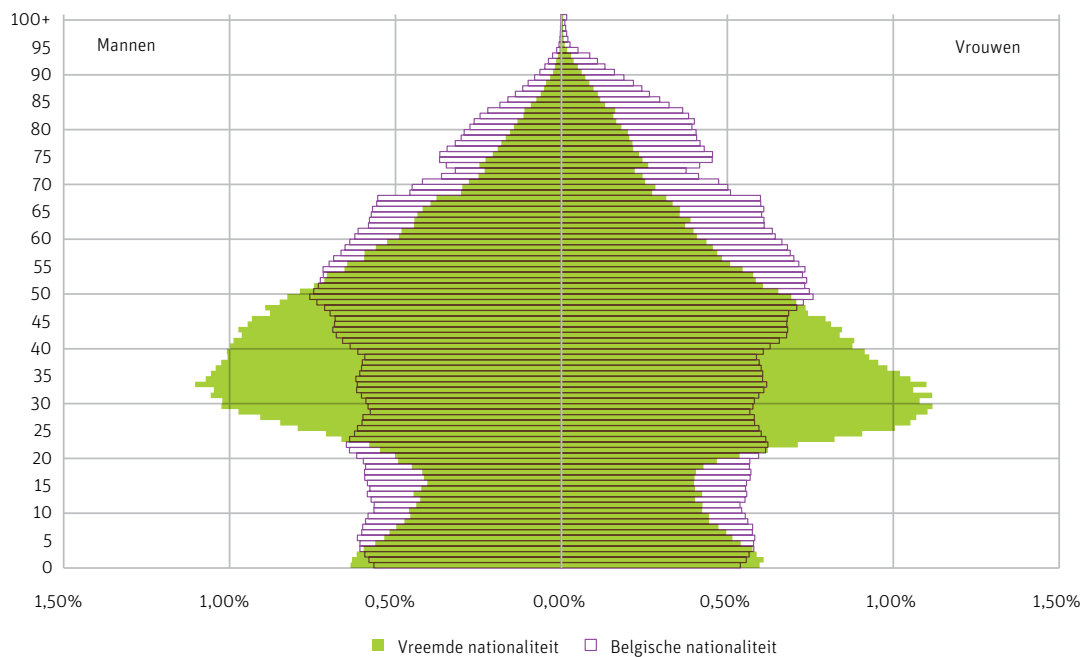
Onder de onderdanen van de EU-15 nemen de Italianen, de Fransen en de Nederlanders de eerste drie plaatsen in en maken samen iets minder dan 38% van de personen van vreemde nationaliteit uit. Daarna volgen de Spanjaarden, de Portugezen, de Duitsers, de Engelsen en de Grieken. Onder de onderdanen van de dertien nieuwe EU-lidstaten, zijn de Polen, de Roemenen en de Bulgaren sterker vertegenwoordigd dan de andere nationaliteiten. Samen zijn ze goed voor iets meer dan 12% van het totale aantal personen van vreemde nationaliteit. Nog in Europa, maar buiten de grenzen van de EU, vinden we de Turken, met iets meer dan 3% van de vreemdelingen. Bij de onderdanen van niet-Europese derde landen, vallen twee nationaliteiten in het bijzonder op: de Marokkanen (goed voor 7%), die op de vierde plaats komen na de Italianen, de Fransen en de Nederlanders, en de Congolezen (met 2%).

Wat de samenstelling qua leeftijd en geslacht betreft, heeft de populatie van vreemde nationaliteit sinds het begin van de jaren 1990 belangrijke evoluties doorgemaakt. Zo wordt een lichte vervrouwelijking evenals een zekere veroudering van de vreemde populatie vastgesteld, vooral in de loop van de jaren 1990. Het aandeel mannen in de vreemde populatie bedraagt op dit ogenblik 51% (ter vergelijking, de Belgische bevolking telt 49% mannen), maar het aandeel vrouwen van vreemde nationaliteit is wel al verscheidene jaren aan het stijgen. Hoewel de vreemde populatie duidelijk jonger is dan de Belgische bevolking (Figuur 14), worden toch lichte veranderingen vastgesteld in de leeftijdsstructuur, met een vermindering van het aandeel jongeren onder de 20 jaar en tegelijk een lichte stijging van de leeftijdsgroep tussen 30 en 60 jaar.

Figuur 13. Verdeling van de nationaliteiten van de vreemde populatie in België op 1 januari 2014 (Bron: RR-ADSEI) (N=1.214.605)

Figuur 14. Leeftijds- en geslachtsstructuur van de Belgische bevolking en de in België verblijvende vreemde populatie op 1 januari 2014 (Bron: RR-ADSEI)

Kader 5

Census 2011

Elke tien jaar organiseert België een grote volkstelling van zijn bevolking om exhaustieve gegevens (over alle inwoners) te verzamelen over sociodemografische vragen, maar ook over wonen, werk en onderwijsniveau. In 2001 werd naar iedereen die in het Rijksregister (RR) was ingeschreven een invulformulier gestuurd met de verplichting om dat volledig ingevuld terug te sturen. Bij de voorgaande edities kwam er in elk huishouden een enquêteur langs om een vragenlijst in te vullen. De Census 2011 breekt voor het eerst met die onderzoekspraktijken en maakt gebruik van een methode waarbij databanken worden gekoppeld. De demografische gegevens van het RR werden gekoppeld aan de gegevens over onderwijs (op basis van de gegevens van de Gemeenschappen), de gegevens over de arbeidsmarkt (dankzij de gegevens van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ), de Kruispuntbank van Ondernemingen en het Ministerie van Financiën) en de gegevens over de woningen (op basis van informatie van de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie).

Als een echte foto van de personen die op 1 januari 2011 op het Belgisch grondgebied zijn gedomicilieerd, maakt de Census 2011 samengevoegde gegevens rechtstreeks online beschikbaar³⁷. Bovendien zijn ze op vele verschillende manieren uitgesplitst. Het is een ware goudmijn voor iedereen die zich voor gegevens over migranten in België interesseert, want je vindt er informatie over de geboorteplaats, het burgerschap en het jaar van immigratie (vanaf 1980) die wordt gekruist met variabelen over het onderwijsniveau, het type huishouden, de huisvesting en de werksituatie. De methode van de Census 2011 betekent ook een breuk met de vroegere praktijken, omdat ze een vergelijking met de volkstellingen [“censussen”] in de andere EU-lidstaten mogelijk maakt³⁸.

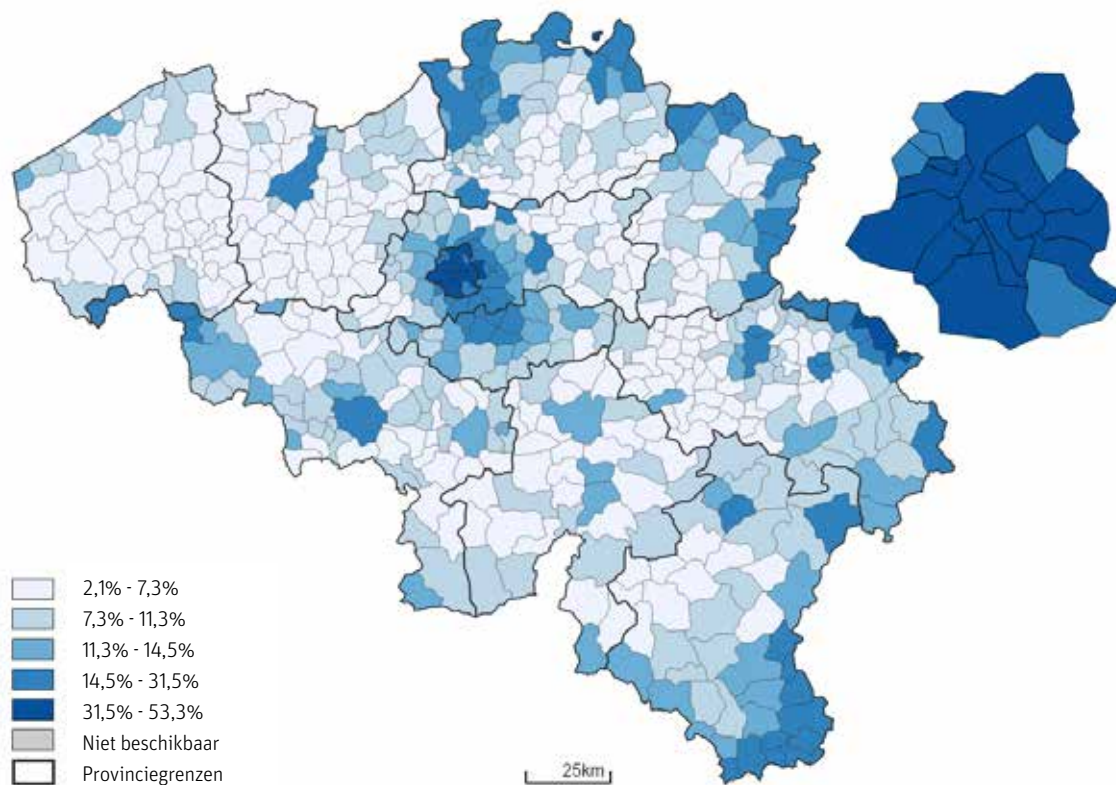
37 http://census2011.fgov.be/index_nl.html.

38 Aangezien de definities de aanwijzingen van Eurostat volgen, omvat de populatie ook de asielzoekers. Dankzij de nieuwe definities die worden gebruikt, zijn nu dus internationale vergelijkingen mogelijk, maar de vergelijking met de vroegere Belgische volkstellingen wordt wel complexer.

De techniek om databanken te koppelen biedt een heel aantal voordelen, zoals een vermindering van de kosten en van de non-respons. Hij houdt echter ook nadelen in. Eerst en vooral houdt de Census 2011, net als de andere technieken die zich op de gegevens van het RR baseren, geen rekening met de bevolking in irregulier verblijf. Vervolgens bevatten de gebruikte databanken doorgaans minder volledige informatie voor de migranten dan voor de personen die altijd in België hebben gewoond. Zo weten we bijvoorbeeld dat de globale bevolking wordt overschat, omdat de emigranten niet altijd aangifte doen bij de gemeente wanneer ze het grondgebied verlaten (en dus ingeschreven blijven in het RR, terwijl ze hier niet langer aanwezig zijn). Met de Belgische databanken is het evenmin mogelijk om het geheel van ervaringen van de migranten te beschrijven (denken we bijvoorbeeld maar aan de informatie over de in het buitenland behaalde diploma's, het type werk van personen die in België gedomicilieerd zijn maar in het buitenland werken etc.).

Ondanks alles biedt de Census 2011 echter gegevens van zeer goede kwaliteit. Aan de hand van die gegevens kan bijvoorbeeld het aandeel van de bevolking worden achterhaald dat naar België is geïmmigreerd na 1980, zowel per gewest als per gemeente. Terwijl dit aandeel 15% bedraagt voor heel België, bedraagt het 40% in Brussel, 12% in Wallonië en 11% in Vlaanderen. Dankzij de Census 2011 bestaat zelfs de mogelijkheid om die percentages te kennen per gemeente (Zie Figuur 15).

Figuur 15. Percentage van de bevolking dat in 1980 of daarna is geïmmigreerd, op datum van 1 januari 2011 (Bron: Census 2011 – ADSEI)

FOCUS: ASIELZOEKERS EN VLUCHTELINGEN, DE LANGE EN MOEIZAME WEG NAAR WERK

De techniek om gegevensbanken aan elkaar te koppelen zoals bij de Census 2011 (zie Kader 5) biedt heel wat mogelijkheden. Zo kan de instap van nieuwkomers op de arbeidsmarkt in de tijd worden opgevolgd. Dankzij de financiering van de POD Wetenschapsbeleid (programma Samenleving en Toekomst³⁹) en van Myria konden onderzoekers van de Universit  Libre de Bruxelles (GERME) en van de KULeuven (HIVA) dat bestuderen voor  lle personen die een asielaanvraag deden tussen 2001 en 2010. Uit de studie (project Careers⁴⁰ genoemd) bleek dat hun socio-economische inschakeling wel degelijk reëel is, maar lang, moeilijk en vol hinderpalen. Om dat vast te stellen hebben de onderzoekers over verschillende jaren de periodes onderzocht waarop ze werkten, werkloos waren of een sociale uitkering kregen om zo te begrijpen welke elementen bepalend waren voor hun kansen op werk.

Kader 6

Omschrijving van de bestudeerde populatie

.....

Het project Careers heeft geen betrekking op een staal van de bevolking, maar op **alle personen die tussen 2001 en 2010 asiel hebben aangevraagd** in België en die zich in 2010 nog altijd officieel op het Belgische grondgebied bevinden. Dit vertegenwoordigt 108.856 personen.

Onder die personen hebben de onderzoekers zich in eerste instantie geconcentreerd op de 71.768 personen tussen 18 en 65 jaar om de kans dat ze werk hebben op het einde van 2009 te bestuderen.

Vervolgens legt de studie zich meer specifiek toe op de erkende vluchtelingen en maakt een specifieke analyse over degenen die het vluchtelingenstatuut hebben verkregen tussen 2003 en 2006. Daarna wordt hun loopbaan in detail bestudeerd over een periode van vier jaar vanaf de verkrijging van hun verblijfstitel als vluchteling. Dit deel van de studie heeft betrekking op 4.869 personen.

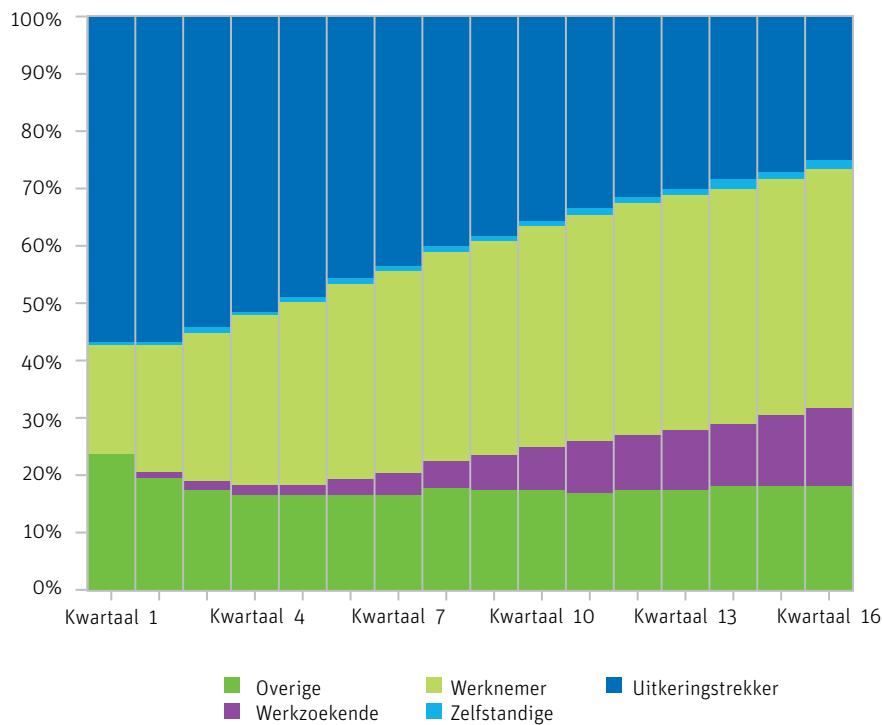
De tijd die iemand in België heeft doorgebracht, speelt een doorslaggevende rol. Het eerste jaar is de kans dat men aangewezen is op sociale uitkeringen groot, maar die neemt jaar na jaar geleidelijk af. Voor de cohorte van asielzoekers die in 2002 zijn aangekomen, bedraagt de tewerkstellingsgraad 0,6% na een verblijf van  en jaar op het Belgische grondgebied. In 2010 bedroeg de tewerkstellingsgraad voor diezelfde populatie al 37%. Bij de populatie die na 2007 in België is aangekomen, ligt de tewerkstellingsgraad lager dan voor de vorige cohorten, wat waarschijnlijk te wijten is aan de veranderde wetgeving, die beperkingen van de arbeidsmarkt heeft ingevoerd voor asielzoekers. Ook het soort werk dat ze uitvoeren evolueert na verloop van tijd. In 2001 was 6% van de banen die werden ingevuld door personen die tussen 2001 en 2010 asiel vroegen een *white collar job* (bediende) en 94% een *blue collar job* (arbeider). Negen jaar later, in 2010, was het aandeel *white collar jobs* al opgelopen tot 21%.

39 www.belspo.be/belspo/ta/index_nl.stm.

40 De onderzoeksresultaten werden gepubliceerd in: Rea A. en Wets J. (ed.), *The long and Winding Road to Employment. An Analysis of the Labour Market Careers of Asylum Seekers and Refugees in Belgium*, Academia Press, Gent, 2014. De studie en een samenvatting ervan zijn ook beschikbaar op www.myria.be.

Figuur 16. Verdeling volgens socio-professioneel statuut van de erkende vluchtelingen over een periode van vier jaar vanaf de erkenning van het vluchtelingenstatuut (N=4.869)

(Bron: Rea A. et Wets J. (ed.), *The long and Winding Road to Employment. An Analysis of the Labour Market Careers of Asylum Seekers and Refugees in Belgium*, Academia Press, Gent, 2014, p. 121)

Figuur 16 geeft de evolutie weer in de loopbaan van de erkende vluchtelingen tussen 2003 en 2006 over een periode van vier jaar na de erkenning van het vluchtelingenstatuut. Elk kwartaal komt overeen met een periode van drie maanden. Op het ogenblik van de erkenning van hun statuut (*kwartaal 1*), genieten 57% van de vluchtelingen een sociaal inkomen (in het blauw), maar stilaan neemt deze categorie af. Het aantal werknemers (in het licht groen), daarentegen, neemt geleidelijk toe en wordt de belangrijkste categorie. Na vier jaar vertegenwoordigt ze verreweg het voornaamste beroepsstatuut van de vluchtelingen. Het aantal zelfstandigen (in het licht blauw) blijft beperkt, maar neemt na verloop van tijd toe. Het aantal vluchtelingen dat werkzoekend is (in het paars) stijgt ook na verloop van tijd, maar blijft gering, zelfs na afloop van de periode, in vergelijking met het aantal werknemers, de personen met een ander statuut en die welke sociale uitkeringen genieten. De categorie van de personen zonder enige vorm van inkomen (in het donker blauw) blijft doorheen de tijd stabiel.

De resultaten zijn dus bemoedigend, want ze tonen aan dat het aandeel erkende vluchtelingen die actief zijn op de arbeidsmarkt (werknemers, zelfstandigen en werkzoekenden) sterk toeneemt. Het stijgt immers van 19% op het moment van de erkenning van de status naar 55% na vier jaar. Omgekeerd neemt het aandeel erkende vluchtelingen dat aangewezen is op sociale uitkeringen in amper vier jaar tijd sterk af en daalt van 57% naar 25%.

Vier jaar na de erkenning van hun statuut is 55% van de vluchtelingen actief op de arbeidsmarkt.

De onderzoekers hebben ook alle loopbaanevoluties bestudeerd gedurende die vier jaar en vier typeprofielen van loopbanen onderscheiden:

1. **De actieve loopbaan (34%)**: dit loopbaantype omvat de personen die tijdens die vier jaar een nagenoeg volledig actieve loopbaan hebben gekend op de arbeidsmarkt (werknemers, zelfstandigen of werkzoekenden).

2. **De geleidelijke integratie op de arbeidsmarkt (29%):** De personen van wie de loopbaan tot dit type behoort, waren bij het begin van hun loopbaan voor het overgrote deel aangewezen op een sociale uitkering, maar na verloop van tijd is het aandeel werknemers onder hen toegenomen.
3. **De sociaal afhankelijke loopbaan (25%):** deze wordt gekenmerkt door een nagenoeg totale afhankelijkheid van een sociale uitkering gedurende de vier bestudeerde jaren.
4. En, tot slot, de vluchtelingen met een **ander loopbaantype (12%)**. Deze categorie omvat de erkende vluchtelingen die niet actief zijn op de arbeidsmarkt en evenmin aangewezen op een sociale uitkering. Volgens de onderzoekers zouden de meesten van hen huismoeders en -vaders zijn die afhankelijk zijn van het inkomen van hun partner. We mogen de situatie van die personen niet uit het oog verliezen, want ze kan tot problemen leiden op het gebied van sociale bescherming (o.a. pensioenen).

De resultaten van de studie zijn dus positief, aangezien ze aantonen dat er gedurende die hele vier jaar voor 63% van de vluchtelingen sprake is van een actieve loopbaan of een geleidelijke integratie op de arbeidsmarkt, terwijl slechts een op de vier vluchtelingen afhankelijk blijft van een sociale uitkering vier jaar nadat hij of zij het vluchtelingenstatuut heeft verkregen.

De studie Careers heeft aangetoond dat sommige factoren de kansen vergroten om werk te vinden. Zo benadrukken de onderzoekers dat het feit dat personen **tijdens de asielprocedure al hebben gewerkt**⁴¹ een positieve invloed heeft op de rest van hun loopbaan. De waarschijnlijkheid om een actieve loopbaan te hebben, is groter voor degenen die tijdens de asielprocedure hebben gewerkt. Voor de erkende vluchtelingen merken de onderzoekers op dat dit gegeven sterk verbonden blijft met het aantal jaren dat iemand in België heeft doorgebracht.

Een ander zeer invloedrijke factor is het gewest waar iemand woont. Voor het totaal aantal personen dat tussen 2001 en 2010 een asielaanvraag heeft ingediend, is de kans om werk te vinden twee keer groter in Vlaanderen dan in Wallonië. Daarnaast is de kans op werk slechts zeer lichtjes groter in Brussel dan in Wallonië. Het is moeilijk om de werkelijke reden van dat verschil tussen de gewesten te

41 Volgens de huidige wetgeving kunnen asielzoekers werken met een arbeidskaart C vanaf de zevende maand dat ze hier verblijven en op voorwaarde dat hun asielaanvraag nog in behandeling is. (KB van 22 december 2009 betreffende de tewerkstelling van buitenlandse werknemers). Tijdens de periode die het project Careers onderzocht, is de wetgeving herhaaldelijk gewijzigd. Voor meer info: zie A. Rea en J. Wets (ed.), pp. 14-15.

achterhalen. Heeft het alleen te maken met de betere economische toestand in Vlaanderen of zien we hier de positieve gevolgen van het inburgeringstraject dat door de Vlaamse Gemeenschap werd ingevoerd?

De conclusies van de studie zijn genuanceerder wat de invloed van de **verkrijging van de nationaliteit** betreft. Voor de mannelijke erkende vluchtelingen zou dit de kansen op een geleidelijke integratie op de arbeidsmarkt vergroten en de waarschijnlijkheid van een inactieve loopbaan doen afnemen. Voor de vrouwelijke erkende vluchtelingen daarentegen, zijn de resultaten niet significant en kunnen geen conclusies worden getrokken.

In tegenstelling tot wat men zou kunnen denken, lijkt het verkrijgen van het **vluchtelingenstatuut** de kansen op een integratie op de arbeidsmarkt niet te vergroten. Het idee dat de status van vluchteling (dat een onbepert verblijf, de toegang tot de arbeidsmarkt en een gemakkelijkere gezinshereniging met zich meebrengt) zou helpen bij de integratie op de arbeidsmarkt zou dus ontkracht zijn.

De studie benadrukt ook het feit dat sommige profielen met specifieke moeilijkheden te maken krijgen. Dat is het geval voor vrouwen, meer bepaald voor alleenstaande moeders, maar ook voor de jongsten en oudsten onder hen. Laten we die profielen in detail bekijken.

Van alle vluchtelingen hebben de alleenstaande moeders het het moeilijkst om zich te integreren op de arbeidsmarkt.

Van de erkende vluchtelingen die werden bestudeerd, was een op de vier vrouwen een **alleenstaande moeder** (26%). Dit aandeel is veel hoger dan in de rest van de maatschappij⁴². Uit de studie blijkt dat het voor de alleenstaande moeders het meest problematisch is om zich op de arbeidsmarkt te integreren. Voor hen is de kans het grootst dat ze hun hele loopbaan lang aangewezen zullen blijven op een sociale uitkering. Alleenstaande ouders worden immers geconfronteerd met het probleem van kinderopvang, niet alleen om te kunnen werken, maar ook om een opleiding te volgen, met inbegrip van een taalopleiding Frans of Nederlands. Daarbij komt nog dat de erkende vluchtelingen bij hun aankomst minder kans hebben dan de rest van de bevolking dat ze kunnen terugvallen op een familie- of sociaal netwerk dat hen kan helpen om voor de kinderen te zorgen.

Ook de **leeftijd** speelt een rol. De kans op een actieve loopbaan neemt toe met de leeftijd en neemt dan na een

42 Ter vergelijking, voor het totaal van de in België wonende bevolking, waren 9% van de vrouwen tussen 18 en 64 jaar gezinshoofd van een eenoudergezin in 2008 (bron: Datawarehouse KSZ, berekeningen: Myria).

zekere leeftijdsdrempel weer af. Omgekeerd is de kans om afhankelijk te zijn van een sociale uitkering groter voor de jongere leeftijdsgroepen, om vervolgens af te nemen en dan opnieuw toe te nemen voor de oudsten.

De studie wijst ook op verschillen naargelang van de **herkomst**. Personen afkomstig uit Sub-Saharaans Afrika en Azië die asiel hebben aangevraagd, hebben gemiddeld dubbel zoveel kans om werk te vinden dan personen uit Centraal- en Oost-Europa en dan die uit het Midden-Oosten en Noord-Afrika. De onderzoekers schuiven meerdere hypothesen naar voren om die resultaten te verklaren. Het feit dat Frans een taal is die in veel Afrikaanse landen wordt gesproken, zou hen kunnen helpen om werk te vinden in België. Ook het feit dat er in België al een gevestigde Afrikaanse gemeenschap aanwezig is, zou hen via hun sociale netwerken aan werk kunnen helpen.

Hoe kan de instap van de immigranten op de arbeidsmarkt worden verbeterd?

De studie benadrukt dat een snelle integratie op de arbeidsmarkt voordelig is voor het vervolg van de beroepsloopbaan. Het is daarom belangrijk om asielzoekers tijdens de asielprocedure het recht te geven om te werken.

Een snellere toegang tot opleidingen

Om snel werk te vinden, is het ook van essentieel belang om snel toegang te hebben tot taalopleidingen, kwalificerende opleidingen en gelijkgeschakelde diploma's. De ervaring toont aan dat asielzoekers en erkende vluchtelingen soms meerdere maanden moeten wachten alvorens ze toegang hebben tot een taal cursus en dan nog eens verscheidene maanden om naar het volgende niveau te kunnen overgaan. De stand-by- en wachtperiodes zorgen voor een aanzienlijke vertraging van het integratieproces en betekenen een rem op de socio-professionele integratie.

Niet noodzakelijk verloren tijd

Hoewel de socio-professionele integratie van asielzoekers heel wat tijd in beslag neemt, is dit niet noodzakelijk verloren tijd. De studie heeft de administratieve databases onderzocht om te weten te komen of de personen al dan niet werk hadden, maar de kwaliteit van het werk en de overeenstemming ervan met de competenties van de asielzoekers konden niet worden bestudeerd. Heel wat asielzoekers zijn hooggekwalificeerd en willen vooral de taal leren en hun competenties doen erkennen via opleidingen die in België erkend zijn of door een gelijkwaardigheid van diploma's. Die stappen kunnen

meerdere jaren in beslag nemen, maar ze zijn noodzakelijk om de verspilling van talent te vermijden. Ze renderen dus op termijn voor zowel de persoon in kwestie als de samenleving.

De studie toont aan dat de personen die het meest kans maken om werk te vinden afkomstig zijn uit de armste landen. We zouden de hypothese kunnen formuleren dat die personen gemiddeld lager gekwalificeerd zijn dan de andere asielzoekers en dat ze gemakkelijker het laaggeschoold werk zouden aannemen dat men hen bij hun aankomst in België voorstelt. De asielzoekers worden immers voornamelijk in de richting van beroepen van het type *Dirty, Dangerous and Demeaning* gestuurd. Veeleer dan dit type van werk te aanvaarden, beginnen de hoogst geschoolden soms met opleidingen, wat de statistieken van hun tewerkstelling vertraagt, maar het biedt de maatschappij wel de kans om hun competenties beter te benutten.

Een vereenvoudigde erkenning van competenties

Behalve een snellere toegang tot opleidingen, zou het ook noodzakelijk zijn om de procedures voor de erkenning van diploma's te versnellen, deze te vereenvoudigen of de asielzoekers de mogelijkheid te bieden hun competenties via een andere weg te bewijzen (tests, toegangsexamens etc.).⁴³ Het is voor mensen die hun land onder moeilijke omstandigheden zijn ontvlucht soms onmogelijk om alle documenten te verzamelen die ze nodig hebben voor de procedure tot het verlenen van de gelijkwaardigheid van hun diploma.

De invoering van kinderopvang voor een rechtvaardiger toegang tot opleidingen en werk

Alleenstaande personen met kinderen worden gehinderd in hun socio-professionele integratie. Ze lopen meer kans om afhankelijk te zijn van een sociale uitkering. Het is ook voor die ouders belangrijk om te worden ingeschakeld op de arbeidsmarkt en om daartoe taalopleidingen en kwalificerende opleidingen te kunnen volgen. Niet alleen omdat ze er evenveel recht op hebben als de anderen, maar ook omdat ze de enige referentiepersoon zijn die hun kinderen kan helpen om hun schooltraject te volgen en hen een positief beeld kan geven van integratie in de gastsamenleving.

⁴³ Deze aanbeveling werd ook geformuleerd door Caritas International in *Vluchteling zkt. job. Resultaten van een onderzoek naar opleiding en tewerkstelling bij vluchtelingen*, januari 2014, p. 46.

Kader 7

Voor een betere kennis van het sociaal-economische traject van de migranten
.....

Dankzij de nieuwe mogelijkheid om de informatie van diverse administratieve databases met elkaar te koppelen, heeft het onderzoek in België een grote stap voorwaarts gezet. Op het niveau van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid wordt opmerkelijk werk verricht om de kwaliteit van de gegevens te verbeteren en om deze gegevens toegankelijk te maken voor de onderzoekers. Ook de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) blijft, in samenwerking met het Rijksregister (RR) en de gemeenten, de kwaliteit en de hoeveelheid informatie die het beschikbaar maakt verbeteren, onder andere via Eurostat. Het project Careers is te vroeg gekomen om het motief van de eerste verblijfstitel in de analyse te kunnen meenemen. Dat gegeven zal het in de toekomst mogelijk maken om de loopbaan van de migranten te vergelijken naargelang van het motief van hun eerste verblijfstitel. De gegevens van het RR blijven daarentegen moeilijker toegankelijk, zowel wat de kosten als de beschikbaarheid ervan betreft.

Werk om meer gegevens te verzamelen blijft noodzakelijk, in het bijzonder wat de migranten betreft. Op dit ogenblik worden inspanningen geleverd om het onderwijsniveau te registreren, maar het is belangrijk om die registratie niet te beperken tot de diploma's die in België werden behaald. Alleen wanneer ook de in het buitenland behaalde diploma's worden geregistreerd, zou de onderkwalificering en de verspilling van talent kunnen worden bestudeerd. Het is ook belangrijk om de gelijkwaardigheden te registreren die door de verschillende gemeenschappen werden verkregen om de impact van de kwalificatie op de tewerkstelling van de migranten beter te kunnen beoordelen.

Tot slot, hoewel de studies vertrekkend vanuit administratieve databases de mogelijkheid bieden om profielen te onderkennen die problematischer zijn dan andere en aantonen welke factoren bevorderlijk zijn voor de socio-professionele integratie of die net bemoeilijken, bieden ze niet de mogelijkheid om de redenen van het probleem aan te duiden noch de processen die individuen ondernemen. Het is dus nodig kwalitatieve langetermijnstudies te voeren als aanvulling op de inzameling van gegevens bij personen die een asielaanvraag hebben ingediend. Het is ook van essentieel belang om de kennis van de actoren in de praktijk, die de migranten dagelijks volgen, optimaal te benutten, om samen met hen te achterhalen waardoor het socio-professionele integratieproces wordt afgeremd en welke noodzakelijke maatregelen moeten worden getroffen.